

OBSAH

1.	Úvod (<i>ing. J. Englmaier</i>)	5
1.1.	Úkoly a význam učebnice	5
1.2.	Zahradnická technika a její perspektivy	6
2.	Soustava mechanizačních prostředků v zemědělství a jejich obecné složení (<i>ing. O. Fiala</i>)	7
2.1.	Význam a členění soustavy mechanizačních prostředků	7
2.1.1.	Úloha mechanizačních prostředků v zemědělském výrobním procesu	7
2.1.2.	Vývoj a použití soustavy pro komplexní mechanizaci zemědělské výroby	8
2.1.3.	Koordinace soustav mechanizačních prostředků v zemích RVHP (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	9
2.1.4.	Členění soustavy mechanizačních prostředků	9
2.2.	Obecné složení zemědělských mechanizačních prostředků	10
2.2.1.	Obecné složení zemědělského stroje — hlavní části	10
2.2.2.	Energetické zdroje	11
2.2.2.1.	Čtyřdobý zážehový motor	13
2.2.2.2.	Čtyřdobý vznětový motor	13
2.2.2.3.	Dvoudobý motor	14
2.2.2.4.	Motor s krouživým pohybem pístu (Wankelův)	15
2.2.2.5.	Charakteristika elektromotorů	15
2.2.2.6.	Charakteristika traktorů	17
2.2.3.	Rozvod energie	18
2.2.4.	Ovládací soustavy	21
2.2.5.	Pomocné části a soustavy	21
3.	Mechanizační prostředky pro dopravu a manipulaci s materiálem (<i>ing. J. Englmaier</i>)	24
3.1.	Charakteristika zemědělské dopravy	24
3.1.1.	Základní pojmy a význam zemědělské dopravy	24
3.1.2.	Druhy a charakteristika přepravovaných materiálů	25
3.1.3.	Soustava dopravních strojů a zařízení k manipulaci s materiálem	25
3.2.	Dopravní zařízení	25
3.2.1.	Dopravníky	26
3.2.2.	Stroje a zařízení na dopravu kapalin	30
3.2.3.	Nemotorové kolové dopravní prostředky	33
3.3.	Ostatní zařízení pro manipulaci s materiálem	35
3.3.1.	Zdvíhací, nakládací a vykládací zařízení	35
3.3.2.	Dopravní a manipulační systémy	36
3.3.2.1.	Paletizace	36
3.3.2.2.	Kontejnerová doprava	36
3.3.2.3.	Dopravní linky	37
3.4.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	37

4.	Elektřina v zemědělství (ing. M. Šulla)	39
4.1.	Rozvod elektrického proudu	39
4.1.1.	Elektrické vedení	39
4.1.2.	Rozvodná zařízení pro odběr elektrického proudu	40
4.1.3.	Vodiče elektrického proudu	41
4.1.4.	Elektroinstalační materiál a přístroje	42
4.1.5.	Ochrana před škodami způsobenými elektrickým proudem	44
4.1.5.1.	Ochrana před nebezpečným dotykovým napětím	45
4.1.5.2.	Kontroly technického stavu elektrických zařízení (revize elektrických zařízení)	45
4.2.	Využití elektřiny v zahradnictví	46
4.2.1.	Elektřina jako zdroj tepla	46
4.2.2.	Elektrická osvětlovací zařízení	48
4.2.2.1.	Elektrické zdroje světla a svítidla	49
4.2.2.2.	Osvětlování pracovišť	50
4.2.2.3.	Osvětlování rostlin	50
4.2.3.	Elektrické pohony	50
4.3.	Elektromotory	51
4.3.1.	Rozdělení elektromotorů	51
4.3.2.	Třífázové indukční (asynchronní) elektromotory	51
4.3.2.1.	Třífázové indukční motory s kotvou nakrátko	52
4.3.2.2.	Elektromotory s kotvou kroužkovou	54
4.3.3.	Jednofázové indukční elektromotory	55
4.3.3.1.	Jednofázový indukční elektromotor s pomocnou fází	55
4.3.3.2.	Jednofázový indukční elektromotor se stíněným pólem	56
4.3.4.	Elektromotory na stejnosměrný proud	56
4.3.5.	Komutátorové elektromotory na střídavý proud	57
4.3.5.1.	Jednofázový sériový komutátorový elektromotor	57
4.3.5.2.	Třífázový komutátorový elektromotor	58
4.3.6.	Servomotory	58
4.3.7.	Volba, obsluha a údržba elektromotorů	59
4.3.7.1.	Volba elektromotoru pro pohon pracovního stroje	59
4.3.7.2.	Všeobecné zásady obsluhy elektromotorů	59
4.3.7.3.	Údržba elektromotorů	59
4.4.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	60
5.	Základy automatizace pracovních procesů (ing. O. Fiala)	61
5.1.	Automatizace	61
5.1.1.	Význam a charakteristika automatizace v zemědělství	61
5.1.2.	Rozdělení a charakteristika automatických systémů	61
5.2.	Technické prostředky automatizace	61
5.2.1.	Snímače	63
5.2.2.	Převodníky	66
5.2.3.	Řídící člen	66
5.2.4.	Ústřední člen	66
5.2.5.	Zesilovače	66
5.2.6.	Výkonný orgán	67
5.2.7.	Kontrola a signalizace	67
5.3.	Automatické ovládání a regulace pracovních procesů	68
5.3.1.	Charakteristika programového a vlečného řízení	68

5.3.2.	Blokování	69
5.3.3.	Automatická regulace	69
5.4.	Automatické prvky v zemědělství (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	74
5.5.	Zásady obsluhy regulačních zařízení (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	74
6.	Zařízení zahradnických závodů (<i>ing. J. Englmaier</i>)	75
6.1.	Technické, ekonomické a technologické požadavky na stavby	75
6.1.1.	Výrobní stavby	75
6.1.1.1.	Pařeniště	75
6.1.1.2.	Trvalé záhony	77
6.1.1.3.	Skleníky	77
6.1.1.4.	Vegetační kryty z plastů	80
6.1.1.5.	Opěrné konstrukce ovocných stromů a vinic	82
6.1.2.	Pomocné provozní stavby	83
6.1.2.1.	Krechty	83
6.1.2.2.	Sklepy	84
6.1.2.3.	Sklady	84
6.1.2.4.	Ostatní pomocné provozy	86
6.2.	Zařízení staveb	86
6.2.1.	Vnitřní rozvod vody	86
6.2.2.	Zařízení na úpravu vody	87
6.2.3.	Rozvod vzduchu ve stavbách	88
6.2.3.1.	Přirozené větrání	88
6.2.3.2.	Nucené větrání	89
6.2.4.	Vytápění staveb	89
6.2.4.1.	Vytápěcí soustavy	90
6.2.4.2.	Ohřívání půdy	92
6.2.4.3.	Ohřívání vody	92
6.2.5.	Chladicí zařízení	92
6.2.6.	Klimatizační zařízení	93
6.2.6.1.	Úprava teploty vzduchu	93
6.2.6.2.	Úprava vlhkosti vzduchu	93
6.2.6.3.	Úprava čistoty vzduchu	94
6.2.7.	Zařízení na regulaci světelných podmínek	94
6.2.7.1.	Stínění	94
6.2.7.2.	Zatemňování	95
6.2.7.3.	Přisvětlování rostlin	96
6.2.8.	Zařízení pro hydroponii	96
6.3.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	98
7.	Mechanizační prostředky na zpracování půdy (<i>ing. J. Englmaier</i>)	99
7.1.	Agrotechnické požadavky na zpracování půdy	99
7.2.	Mechanizační prostředky pro základní zpracování půdy	99
7.2.1.	Teorie základního zpracování půdy	100
7.2.2.	Složení mechanizačních prostředků pro základní zpracování půdy	102
7.2.2.1.	Pracovní části	102
7.2.2.2.	Ovládací a seřizovací mechanismy	106
7.2.2.3.	Pomocné části	106
7.2.3.	Rozdělení mechanizačních prostředků pro základní zpracování půdy	107
7.2.4.	Zásady správného seřízení a údržby pluhů	108

7.3.	Mechanizační prostředky pro předsetové zpracování půdy	109
7.3.1.	Smyky	109
7.3.2.	Brány	110
7.3.3.	Válce	111
7.3.4.	Kypřiče a plečky	112
7.3.4.1.	Kypřiče	112
7.3.4.2.	Plečky	112
7.3.5.	Sběrače a drtiče kamenů	115
7.4.	Mechanizační prostředky pro označování, rýhování a důlkování	116
7.4.1.	Důlkovače	116
7.4.2.	Jamkovače	117
7.4.3.	Ruční nářadí	118
7.5.	Mechanizační prostředky pro přípravu substrátů a přípravné práce pro setí a sázení ..	119
7.5.1.	Stroje na drcení a míšení zemin	120
7.5.2.	Stroje a zařízení na dezinfekci a sterilizaci půdy a zemin	120
7.5.2.1.	Sterilizace půdy párou	120
7.5.2.2.	Sterilizace půdy elektrickým proudem	121
7.5.2.3.	Plamenometry	121
7.5.3.	Hrnkovací stroje a balíčkovací	121
7.5.3.1.	Hrnkovací stroje	121
7.5.3.2.	Balíčkovací	122
7.6.	Mechanizační prostředky pro zemní práce	123
7.6.1.	Rýpadla	123
7.6.2.	Stroje na úpravu terénu	124
7.6.3.	Ostatní stroje pro zemní práce	124
7.6.3.1.	Zhutňovací stroje	124
7.6.3.2.	Nařezávače drnu a travníkových pásů	124
7.7.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	125
8.	Mechanizační prostředky na setí, sázení a rozmnožování rostlin	
	<i>(ing. O. Fiala)</i>	126
8.1.	Secí stroje	126
8.1.1.	Agrotechnické požadavky na secí stroje	126
8.1.2.	Rozdělení secích strojů	126
8.1.3.	Popis secího stroje	127
8.1.4.	Výsevní ústrojí	127
8.1.5.	Semenovody	131
8.1.6.	Secí botky	132
8.1.7.	Perspektivní způsoby setí	132
8.2.	Sázecí a přesazovací stroje	132
8.2.1.	Stroje na sázení cibulovin	133
8.2.2.	Stroje na sázení hlíz	133
8.2.3.	Stroje na sázení sazenic	134
8.2.4.	Výsadba podnožových řízků a štěpů	135
8.2.5.	Přesazovací stroje	136
8.2.6.	Pomůcky a zařízení pro rozmnožování rostlin (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	136
8.3.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	138
9.	Mechanizační prostředky pro rozmetání pevných materiálů (<i>ing. J. Englmaier</i>)	139
9.1.	Úvod	139

9.2.	Rozmetací ústrojí rozmetadel pevných statkových hnojiv	140
9.2.1.	Složení a činnost rozmetacího ústrojí	140
9.2.2.	Zásady seřízení a údržby rozmetacího ústrojí	140
9.2.3.	Ostatní rozmetací ústrojí	141
9.2.4.	Teorie rozmetání	141
9.3.	Rozmetací ústrojí rozmetadel pevných průmyslových hnojiv	142
9.3.1.	Složení a činnost rozmetacího ústrojí	142
9.3.2.	Zásady seřízení a údržby rozmetacího ústrojí	145
9.4.	Poprašovací ústrojí	145
9.4.1.	Složení a činnost poprašovacího ústrojí	146
9.4.2.	Zásady seřízení a údržby poprašovacího zařízení	147
9.5.	Základní aplikace	147
9.5.1.	Složení rozmetadel pevných statkových hnojiv	147
9.5.2.	Složení rozmetadel pevných průmyslových hnojiv	149
9.5.3.	Složení poprašovačů	151
9.6.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	152
10.	Mechanizační prostředky pro práce s kapalinami (ing. J. Englmaier)	153
10.1.	Úvod	153
10.2.	Mechanizační prostředky pro hnojení kapalnými hnojivy	153
10.2.1.	Složení mechanizačních prostředků pro hnojení kapalnými hnojivy	154
10.2.2.	Zásady seřízení a údržby	156
10.3.	Čpavkovače	156
10.3.1.	Složení a činnost čpavkovače	156
10.3.2.	Zásady seřízení a údržby	157
10.3.3.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	158
10.4.	Mechanizační prostředky pro ochranu rostlin postřikem	158
10.4.1.	Složení mechanizačních prostředků pro ochranu rostlin postřikem	159
10.4.2.	Zásady seřízení a údržby	164
10.4.3.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	166
10.5.	Speciální zařízení na ochranu rostlin	166
10.5.1.	Sublimátory	166
10.5.2.	Zaplynovací zařízení	166
10.5.3.	Mořicí zařízení	166
10.5.4.	Půdní injektor	168
10.5.5.	Zařízení na ochranu rostlin proti mrazíkům	168
10.5.6.	Zařízení na zvyšování obsahu CO ₂ ve vzduchu	168
10.5.7.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	169
10.6.	Zavlažovací zařízení	169
10.6.1.	Podpovrchové zavlažování	170
10.6.2.	Povrchové zavlažování	171
10.6.2.1.	Zadešťovací systémy	171
10.6.3.	Složení zavlažovacích zařízení	174
10.6.4.	Zařízení pro hnojivé závlahy	177
10.6.5.	Nastřelovač substrátu	178
10.6.6.	Zásady seřízení a údržby	178
11.	Mechanizační prostředky pro ošetřování rostlin (ing. J. Englmaier)	179
11.1.	Mechanizační prostředky používané při pěstování ovoce a vinné révy	179
11.1.1.	Podřezávače sazenic	179

11.1.2.	Ořezávače šlahounů zahradních jahod	180
11.1.3.	Zařízení na odkrývání révových hlav	180
11.1.4.	Stroje na uniformní řez ovocných stromů a vinné révy	180
11.1.5.	Mechanizační prostředky na sběr a drcení větví a réví	181
11.1.6.	Nastýlač fólií	182
11.2.	Mechanizační prostředky pro ošetřování trávníků	183
11.2.1.	Žací stroje	183
11.2.1.1.	Travní žací lišty	184
11.2.1.2.	Rotační žací stroje	185
11.2.2.	Ostatní stroje pro ošetřování trávníků	187
11.3.	Ruční nářadí používané při ošetřování rostlin	188
11.3.1.	Nože	188
11.3.2.	Nůžky	189
11.3.3.	Pily a pilky	190
11.3.4.	Křovinořezy	191
11.3.5.	Motorová stříhací lišta	191
11.3.6.	Ostatní ruční nářadí	191
11.4.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	192
12.	Mechanizační prostředky pro sklizeň zahradnických produktů (ing. O. Fiala)	193
12.1.	Mechanizační prostředky pro sklizeň zeleniny	193
12.1.1.	Sklízecí plošiny a plošné sběrače	193
12.1.2.	Sklízeče plodové zeleniny	194
12.1.2.1.	Sklízeč rajčat	194
12.1.2.2.	Sklízeč okurek	195
12.1.2.3.	Sklízeč papriky	197
12.1.3.	Sklízeče kořenové zeleniny	197
12.1.4.	Sklízeče košťálové zeleniny	198
12.1.5.	Sklízeče listové zeleniny	198
12.1.5.1.	Sklízeč špenátu	199
12.1.5.2.	Sklízeč salátu	199
12.1.6.	Sklízeče cibulové zeleniny	201
12.1.6.1.	Sklízeč cibule	201
12.1.6.2.	Sklízeč česneku	201
12.1.7.	Sklízeče luskovin	201
12.1.7.1.	Sklízeč fazolových lusků	201
12.1.7.2.	Sklízeč zeleného hrášku	201
12.1.7.3.	Sklízeč hrachu na zrno	203
12.2.	Mechanizační prostředky pro sklizeň ovoce	204
12.2.1.	Zařízení pro kombinaci ruční a mechanizované sklizně (prof. ing. V. Fic, DrSc.) ...	204
12.2.2.	Mechanizační prostředky pro komplexně mechanizovanou sklizeň	205
12.2.3.	Mechanizační prostředky pro sklizeň jádrového a peckového ovoce (prof. ing. V. Fic, DrSc.)	205
12.2.4.	Mechanizační prostředky pro sklizeň drobného ovoce	208
12.3.	Mechanizační prostředky pro sklizeň školkařských výpěstků a jednotlivých rostlin (prof. ing. V. Fic, DrSc.)	209
12.3.1.	Vyorávače sazenic	209
12.3.2.	Sklízeče sadbového materiálu	209
12.3.3.	Podřezávače	209
12.3.4.	Ruční nářadí	209

12.3.5.	Náradí a pomůcky pro sklizeň jednotlivých rostlin	210
12.4.	Mechanizační prostředky pro sklizeň hroznů (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	210
12.4.1.	Žací sklízecí stroj	210
12.4.2.	Pneumatický sklízecí stroj	210
12.4.3.	Vibrační sklízecí stroj	211
12.5.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	211
13.	Mechanizační prostředky pro posklizňovou úpravu a zpracování produktů (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	213
13.1.	Mechanizační prostředky pro čištění ovoce a zeleniny	213
13.1.1.	Pračky namáčecí a sprchové	213
13.1.2.	Pračky doplněné mechanickým účinkem tření a pohybu nebo prudkým vlněním vodní hladiny	214
13.1.3.	Čisticí stroje	214
13.2.	Mechanizační prostředky na třídění produktů a zlepšení trvanlivosti produktů	215
13.2.1.	Stroje na třídění ovoce a zeleniny	215
13.2.2.	Stroje na třídění a úpravu semen (<i>ing. O. Fiala</i>)	218
13.2.3.	Zařízení na třídění květin	220
13.2.4.	Pomůcky na třídění cibulovin	220
13.2.5.	Sušicí zařízení	220
13.2.6.	Dosoušecí zařízení	221
13.3.	Mechanizační prostředky pro zpracování zahradnických produktů	222
13.3.1.	Stroje na mechanickou úpravu ovoce a zeleniny	222
13.3.1.1.	Stroje na krouhání a krájení	222
13.3.1.2.	Stroje na loupání	222
13.3.1.3.	Odstopkovací stroje	223
13.3.1.4.	Odpeckovací a vyluskovací stroje	223
13.3.1.5.	Voskovací stroje	223
13.3.2.	Stroje na zpracování hroznů	224
13.3.2.1.	Drtiče	224
13.3.2.2.	Lisy	224
13.3.2.3.	Filtry	225
13.3.3.	Ostatní zařízení pro zpracování produktů	226
13.3.3.1.	Rozvářeče	226
13.3.3.2.	Pasírky	227
13.3.4.	Zařízení a pomůcky pro expedici produktů	227
13.3.4.1.	Mechanizační prostředky pro balení a vázání	227
13.3.4.2.	Pomocné prostředky pro expedici produktů	230
13.4.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	230
14.	Zásady využití mechanizačních prostředků v zahradnictví (<i>ing. O. Fiala</i>) ...	231
14.1.	Charakteristika výrobního procesu v zahradnictví	231
14.1.1.	Význam zemědělské techniky	231
14.1.2.	Zásady plánování a využívání mechanizačních prostředků v zahradnické výrobě	231
14.1.3.	Kooperace	232
14.1.4.	Potřeba mechanizačních prostředků a zařízení	232
14.2.	Soupravy mechanizačních prostředků	233
14.2.1.	Rozdělení a charakteristika souprav (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	233
14.2.2.	Volba souprav (<i>prof. ing. V. Fic, DrSc.</i>)	235
14.2.3.	Automatizace v zahradnických provozech	235

15.	Péče o zemědělské mechanizační prostředky a zahradnické stavby (ing. J. Englmaier)	242
15.1.	Základní požadavky a zásady péče o dobrý technický stav mechanizačních prostředků a zahradnických staveb	242
15.2.	Technické zajištění péče o zemědělské mechanizační prostředky	242
15.2.1.	Technická údržba	242
15.2.1.1.	Základní úkony technické údržby	243
15.2.1.2.	Obnova nátěrů, konzervace a uskladňování strojů	243
15.2.2.	Technická diagnostika	244
15.2.3.	Opravy strojů	244
15.2.4.	Organizace řízení péče o zemědělskou techniku	245
15.3.	Péče o zahradnické stavby, nářadí a pomůcky	245
15.3.1.	Preventivní péče o stavby	245
15.3.2.	Opravy staveb	245
15.3.3.	Péče o zahradnické nářadí a pomůcky	246
15.4.	Zásady bezpečnosti a hygieny práce	246
16.	Praktická cvičení (ing. J. Englmaier)	247
16.1.	Práce s technickou dokumentací	247
16.2.	Doprava a manipulace s materiálem	248
16.3.	Rozvod elektrického proudu, elektromotory	249
16.4.	Poznávání základních technických prostředků automatizace	249
16.5.	Zařízení zahradnických závodů	250
16.6.	Seznámení se s konstrukcí vybraných mechanizačních prostředků	251
16.7.	Využití mechanizačních prostředků v zahradnictví	252
16.8.	Péče o zemědělské mechanizační prostředky a zahradnické stavby	252
	Literatura	254